

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Vásárhelyi Jánosügyvéd (....) által képviselt ...(....) felperesnek a dr. Sebők Imre ügyvéd (....) által képviselt ...(....) I. r. és a dr. Taschner Ádám ügyvéd (....) által képviselt ...(....) II. r. alperes elleni szerződés létre nem jöttének és érvénytelenségének megállapítása iránti perében a Fővárosi Törvényszék 2013. február 28-án kelt 21.G.41.566/2011/43. számú ítéletével szemben a felperes fellebbezése folytán - nyilvános tárgyaláson - meghozta az alábbi

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 200.000 (Kétszázezer) forint + áfa összegű másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás:

A felperes, mint eladó és a II. r. alperes, mint vevő között 2010. február 10-én 450 tonna +/-5 % mennyiségű magyar repcemagra (2010. évi termés) adásvételi szerződés jött létre tonnánkénti 75.000 forint + áfa vételáron.

A felek ezen a napon termeltetési szerződést is kötöttek, melyben a termeltető II. r. alperes kötelezettséget vállalt a termelő felperes által termesztett termény előállításához szükséges, az általa forgalmazott input anyagok (vetőmag, növényvédőszer, műtrágya) felperesnek szállítására, szolgáltatás nyújtására, a felperesnek adható bruttó finanszírozás mértékét 18.120.000 forintban határozva meg.

A felperes és a II. r. alperes a szerződések alapján egymásnak kölcsönös szolgáltatásokkal tartoztak.

Az I. r. alperes 2010. május 3-án 83.500.000 forint rövidlejáratú kölcsön nyújtására

hitelszerződést kötött a II. r. alperessel.

Ezen a napon az I. r. alperes és a II. r. alperes között továbbá engedményezési szerződés is létrejött. A szerződéssel a II. r. alperes a hitelszerződésből eredő fizetési kötelezettsége biztosítására az I. r. alperesre engedményezte több szerződésből, így a felperessel 2010. február 10-én megkötött szerződésből eredő, felperessel (kötelezettel) szembeni számlaszámokkal, tőkeösszegekkel konkrétan megjelölt követeléseit. A 4. pont szerint az II. r. alperes köteles volt a szerződés mellékletét képező engedményezési értesítést aláírni, azt a kötelezett felperesnek átadni, valamint annak a felperes általi tudomásul vételét is igazoló példányát az I. r. alpereshez eljuttatni.

Az engedményezési értesítő a szerződés 3. számú mellékletét képezte. A formanyomtatvány egyébek mellett tartalmazta az értesítést az engedményezés tényéről, az engedményezett szerződés adatait, az arra vonatkozó tájékoztatást, a kötelezett az engedményezett követeléseket kizárólag a bank részére teljesítheti, az értesítés kézhezvételének és tudomásul vételének igazolására szóló felhívást (1-5. pont). A 6. pontban az került rögzítésre „Ha csak az ellenkezőjét írásban nem jelzik felénk, úgy jelen levelünk ellenjegyzését annak megerősítéseként is tekintjük, hogy az engedményezett szerződés az önök kimutatása szerint is érvényesen létrejött és hatályos szerződés, az engedményezett követelések érvényesen létrejöttek és engedményezhetőek, amelyekkel kapcsolatosan még nem kaptak a jelen levelünket megelőző engedményezési értesítést, valamint azok engedményezésének az önök tudomása szerint nincs kizáró oka.” Ezt követte az értesítés keltezése és az engedményező aláírása, majd pedig a kötelezett értesítésben foglaltak tudomásul vételére vonatkozó nyilatkozata [(a)-(e) pont]. E szerint a kötelezett tudomásul veszi és megerősíti azt is, az engedményezett szerződés alapján az engedményezővel szemben nem áll fenn semmilyen ellenkövetelése (c) pont), „lemond arról, hogy az engedményezett követelések tekintetében az engedményezővel szemben fennálló vagy keletkező esetleges követelése miatt a bank felé beszámítással éljen, vagy szavatossági kifogást támasszon, az ilyen követeléseit az engedményezővel szemben egyéb módon rendezi”. Ezután szerepelt a kötelezett aláírásának helye.

A II. r. alperes ... keltezéssel ezen formanyomtatványt felhasználva, aláírva az engedményezett szerződés adatait, az engedményezett követeléseket megjelölve értesítette a felperesi kötelezettet a 2010. május 3-i engedményezéséről.

Az engedményezési értesítőt II. r. alperes megbízásából ...vitte el a felperes ügyvezetőjének,

A felperes képviselőjében ... ügyvezető az engedményezési értesítőnek az értesítésben foglaltak tudomásul vételére, és az (a)-(e) pontban foglaltak megerősítésére vonatkozó részét cégszerűen aláírta, így a (d) pontban írtakat is, miszerint lemond arról, hogy az engedményezett követelések tekintetében az engedményezővel szemben fennálló vagy keletkező esetleges követelése miatt a

bank felé beszámítással éljen, vagy szavatossági kifogást támasszon, az ilyen követeléseit az engedményezővel szemben egyéb módon rendezi.

A felperes és a II. r. alperes a közöttük létrejött szerződésekből eredő követeléseikre nézve egymással szemben számlákat állítottak ki.

Felperes 2010. július 15-én július 30-i fizetési határidővel állította ki a II. r. alperes vevő részére az összesen 42.187.500 forintról szóló számlát.

A II. r. alperes 2010. szeptember 1-jén kompenzáló levelet készített, amely szerint a felperes felé fennálló tartozása összesen 42.187.500 forint, a felperes vele szembeni tartozása 10.622.024 forint, így a felperes felé fennálló tartozása 31.565.476 forint.

A kompenzáló levelet felperes és II. r. alperes is cégszerűen aláírta.

Felperes 2010. október 21-én kelt II. r. alpereshez címzett levelével megtámadta az engedményezési értesítő (d) pontját arra hivatkozással, a II. r. alperes kifejezetten úgy nyilatkozott, fizetőképessége nincs veszélyben. Felhívta a II. r. alperest 27.678.101 forint tartozása megfizetésére.

Felperes 2010. december 7-én kelt, az I. r. alperesnek címzett levelével az engedményezési szerződés mellékeltét képező engedményezési értesítő (d) pontjában meghatározott feltételt egyoldalú, tisztességtelen és jóerkölcsbe ütköző kikötésnek minősítette. Ezen tisztességtelen szerződési kikötést megtámadta. Arra az esetre, ha az I. r. alperes nem fogadná el, hogy sem felé, sem a II. r. alperes felé már nem áll fenn tartozása, a hivatkozott pont semmisségének megállapítása iránti perindítást helyezett kilátásba.

A II. r. alperes 2011. március 11-én felszámolás alá került.

A felperes 2011. március 17-én előterjesztett, többször módosított, pontosított végleges keresetében elsődlegesen az I. r. alperes által készített blankettaszerződés 3. számú mellékleteként megjelölt, 2010. május 3-án kelt engedményezési értesítő (d) pontjában foglalt nyilatkozata létre nem jöttének, másodsorban a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján a jóerkölcsbe ütköző volta miatti semmisségének, harmadlagosan a II. r. alperes megtévesztő magatartása miatt a Ptk. 210. § (4) bekezdése alapján az érvénytelenségének megállapítását kérte. Valamennyi kereseti kérelméhez kapcsolódóan kérte a Ptk. 239. § (1) bekezdése szerint a szerződés részleges érvénytelenségének jogkövetkezménye alkalmazását akként, az érvénytelenséggel nem érintett szerződésrészrel az engedményezési szerződés és az értesítő is fennmarad, s a bíróság kötelezze az I. és II. r. alperest

az általa alkalmazott és már foganatba ment, II. r. alperessel szembeni követelése beszámítása túrésére, a beszámítással érintett számlák (...) vonatkozásában 14.075.443 forint, valamint a felmerült 960.927 forint késedelmi kamat erejéig. Kérte továbbá alperesek perköltségben marasztalását.

Egyebek mellett előadta, a II. r. alperessel létrejött szerződésekből eredően egymással szemben kölcsönös szolgáltatással tartoztak. A 2010. szeptember 1-jén készített kompenzációs levél adatai szerint a kölcsönös tartozást tekintve II. r. alperes tartozása jelentősen meghaladta az övét. Ezt megelőzően a II. r. alperes 2010. május 3-án kelt engedményezési szerződés keretében, követelését a saját tartozásai fedezésére az I. r. alperesre engedményezte. Az engedményezési szerződés számára nem került megküldésre, csak az engedményezési értesítő. Utalt arra, az engedményezési szerződés hibáit az is alátámasztja, a II. r. alperes az engedményezés során az ...számú számla vonatkozásában jogalap nélkül már beszámított követelést engedményezett a bank felé. Részletezte, hogy a II. r. alperes vele szemben milyen összegben bocsátott ki 19 darab számlát 42.561.268 forint értékben, kiemelve, maga egy darab számlát állított ki 42.187.500 forint értékben. A 19 darab számlából 9 darab volt érintett az alperesek közötti engedményezésben. Levezette, hogy az egymással szembeni követelések kompenzálása, az I. r. alperes részére történt teljesítése folytán, a követelések beszámításával miért nem áll fenn sem az I. r., sem a II. r. alperes felé tartozása.

Az elsődleges kereseti kérelme tekintetében a Ptk. 199. §-ában, 205. § (1)-(4) bekezdésében írtakra utalva előadta, az I. r. alperes által szolgáltatott, és a perben egyes részeiben támadott blankettaszerződést I. r. alperes készítette, annak tartalmába neki és a II. r. alperesnek beleszólása nem volt. Az értesítő beszámítás kizárására irányuló (d) pontjában foglalt nyilatkozat a felekkel külön megtárgyalva nem volt, arra, mint lényeges körülményre I. r. alperes a figyelmüket nem hívta fel. A saját és II. r. alperes szerződési/nyilatkozati akarata nem irányult a beszámítás kizárására, hiszen a becsületes, tisztességes üzletvitelhez tartozik az egymással szembeni követelések összevezethetősége. A beszámítás kizárására és annak jogkövetkezményeire vonatkozó feltételt a II. r. alperessel és vele is megfelelő módon közölni kellett volna, hiszen amennyiben a beszámítás kizáró feltétel egyértelműen kiviláglik, akkor a vonatkozó iratokat az ügyvezetője alá sem írta volna. A kifejezett figyelemfelhívás elmaradásának jogkövetkezményeit a blankettát szerkesztő I. r. alperesnek kell viselnie. Az engedményezési értesítő tartalmának kialakításában tehát a szerződésalakító szabadsága nem jelent meg, az értesítő nem tartalmaz vagylagos lehetőséget a beszámítási lehetőség viszonylatában, a figyelmét az esetleges súlyos hátrányos jogkövetkezményekre nem hívták fel, illetőleg azt sem közölték, az értesítő a (d) pont elfogadása nélkül is aláírható lenne.

A másodlagos kereseti kérelem tekintetében arra hivatkozott, a (d) pontban meghatározottak egyoldalú és tisztességtelen kikötésnek minősülnek, a szerződéses kötelezettségeit teljesítő üzleti partner szemszögéből nézve a jóhiszeműség és tisztesség követelményét sértő. Ekként a Ptk. 4. § (1) bekezdésében foglalt jogszabályi kritériumot nem teljesíti, a kikötött beszámítási korlátozás joggal való visszaélést valósít meg, hiszen a törvényes érdekeit csorbítja, I. r. alperes mint jelentős erőfölényt megjelenítő pénzügyi intézetet pedig jogtalan előnyhöz juttatja, ezért nem tisztességes, jóerkölcsbe ütközik. A bírói gyakorlat

vizsgálja, a jogügylet társadalmilag elítélendő-e. E körben hivatkozott az Alkotmánybíróság 20/1997.(III.19.) számú határozatában, valamint az EBH 2005. 1234. számon közzétett eseti döntésben foglaltakra. Állította, a joggal való visszaélés az olyan jogkikötés, amely kizárja ugyanazon felek között létrejött jogügylet tekintetében a beszámítást. A jog gyakorlása e körben a társadalmi rendeltetésével össze nem férő célra irányul. A II. r. alperes nem mutatott fel olyan törvényes érdeket, amely felülírná a gazdasági élet azon szükségszerűségét, adott felek között létrejött jogügyletben mindkét félnek teljesítenie kell, e körben alkalmazva szükség szerint a beszámítás intézményét, amely akkor válhat hangsúlyossá többek között, ha az egyik szerződő fél a szerződéses kötelezettségeit nem teljesíti, de vele szemben létezik ellenkövetelés. Ekként kerülhető el ugyanis egy méltánytalan gazdasági helyzet kialakulása, amikor a szerződés teljesítésére mindkét fél köteles, de az egyik a teljesítés alól kibúvik.

A harmadlagos kereseti kérelme vonatkozásában hangsúlyozta, a II. r. alperes hozzájárulását az engedményezéshez azzal az ígérettel kérte, a felé fennálló tartozását megfizeti, valamint az engedményezés szükségességét azzal indokolta, ez a fizetési képesség fenntartásához elengedhetetlenül szükséges, ami még jobban megerősítette abban, tartozását ki fogja fizetni. Az engedményezéssel kapcsolatos egyeztetés során II. r. alperes közölte, fizetni fog, és az I. r. alperes bankkal kötött szerződés csak átmeneti nehézségek áthidalására szolgál, amelyek megoldását követően akár egymással szemben még beszámítással is élhetnek. Ez az állítás később valótlannak bizonyult, de erre irányuló szándékot igazolja és alátámasztja a 2010. szeptember 1-jei kompenzációs levél tartalma is. A II. r. alperes a fizetési ígéretével megtévesztette, amely megtévesztés lényeges körülményre vonatkozott, mivel ezen ígéret hiányában az engedményezési értesítőt nem írta volna alá. A megtévesztés tudatos is volt, mivel a fizetési teljesítés II. r. alperes részéről azóta sem történt meg. Mindezek alapján tévedésben volt, amely tévedését II. r. alperes idézte elő nyilatkozataival és magatartásával.

Állította, mindhárom esetben a Ptk. 239. §-a szerinti részbeni érvénytelenség áll fenn, vagyis a kereseti kérelemben megjelölt okirat adott pontjának érvénytelenségét szükséges megállapítani.

Bizonyítási indítványt is előterjesztett. Alperesek kötelezését kérte az engedményezésből eredő elszámolás bemutatására.

Alperesek a kereset elutasítását, felperes perköltségben marasztalását kérték.

Az I. r. alperes előadta, az engedményezési szerződés tipikus banki hitelbiztosítéki szerződésként került megkötésre. A hitel igénylésekor a II. r. alperes maga szolgáltatva, ajánlotta fel azokat az üzleti partnereivel szemben fennálló követeléseit, melyek a folyósítandó hitel biztosítékaul szolgálhattak. A hitelt nyújtó bank nem rendelkezik tudomással a felek közötti elszámolási kérdésekről, esetleges jogvitákról. Ha elfogadja az engedményezett szerződéseket biztosítékként, és azokra engedményezési szerződést köt a hitelfelvevővel, az engedményezés a kötelezettek beleegyezése, hozzájárulása nélkül is létrejön.

Komoly biztosítéki értékkel az engedményezési szerződés azonban csak akkor rendelkezik, ha a kötelezett visszaigazolja az engedményezés tudomásulvételét, és azt, az engedményezővel szemben felmerülő jogvitái, követelése miatt nem tagadja meg a bank irányába a teljesítést. Hangsúlyozta, egy hitelt nyújtó banknak ésszerű és nyomós érdeke fűződik az irányában gyakorolható beszámítási jog korlátozásához. E korlátozás alkalmazhatósága pedig a kötelezett nyilatkozatától függ, melyet a döntése szerint aláírhat vagy megtagadhatja ennek aláírását. A felperes maga erősítette meg, igazolta le a II. r. alperes által felkínált biztosítékot, elhallgatva előle, ennek érvényesítése kétséges lehet. Amennyiben a felperes a korlátozást nem igazolta volna vissza, mérlegelhetette volna, ennek ellenére folyósít-e hitelt a II. r. alperesnek, esetlegesen további biztosítékot kér. Felperest senki nem kötelezte arra, mintegy megerősítve a II. r. alperes hitelbiztosítékát, visszaigazolja az engedményezést és lemondjon kifogásairól. Nem róható a terhére, ha felperes nem olvassa elejétől végéig az értesítőt, melyet aláír. Egy fizetési ígéret pedig nem olyan, a szerződéskötéskor fennállott lényeges körülmény, amelyre tekintettel valótlan tartalmú nyilatkozatot kellene tenni, vagy amelyre tekintettel a felperes kénytelen lett volna a jogairól lemondani. Az engedményezési értesítőben foglalt nyilatkozatot a felperes az ő irányába tette, vele szemben erősítette meg, nincs fennálló követelése, és vele szemben nem érvényesít beszámítást. E nyilatkozatok tekintetében az elvileg tévedésbe ejtő II. r. alperes nem volt másik fél.

A bizonyítási indítvány elutasítását kérte arra hivatkozással, nincs olyan kereseti kérelem, amely vonatkozásában a felperes által kérték bizonyítékul szolgálhatnának. Az alperesek közötti elszámolás részletes vizsgálata irreleváns a perben.

A II. r. alperes előadta, ellene 2011. március 11-én felszámolás indult. A felperes a felszámolási eljárásban hitelezői igényt a 180 napos, jogvesztő határidőn belül nem jelentett be. A Cstv. 36. § (1) bekezdése szerint a felszámolás során csak olyan követelés számítható be, amelyet a felszámoló elismertként nyilvántartásba vett.

Felperes az alperesek ellenkérelmére nézve állította, az adásvételi szerződés alapján a szállítások csak 2010. nyár közepén kezdődtek meg, ezért az engedményezési értesítő aláírásának időpontjában még tényleges számszerűsíthető ellenkövetelése nem állt fenn a II. r. alperessel szemben, csak annak jogalapja. Ebből kifolyólag az értesítő (c) pontjában tett nyilatkozatával senkit nem tévesztett meg. Az értesítőt az I. r. alperes szerkesztette, bocsátotta ki, a felek köréből ezért nem zárható ki.

A beszámítási nyilatkozatok megtételére, magára a beszámításra a II. r. alperes felszámolása előtt sor került, ezért a felszámolási eljárás során beszámítással már nem kellett élnie. A II. r. alperes 2010. szeptemberi levelével maga engedélyezte a beszámítást.

Az elsőfokú bíróság személyesen meghallgatta felperes ügyvezetőjét ..., tanúként

pedig a II. r. alperessel megbízási jogviszonyban állt ..., valamint II. r. alperes korábbi ügyvezetőjét,is.

... úgy nyilatkozott, 2010. májusában ... elmondta neki, a II. r. alperesnek fizetési problémái vannak, ezért engedményezési szerződés szükséges, vállalnia kell az engedményezett számlák I. r. alperesnek megfizetését. Részletekről nem volt szó, ... mondta, a II. r. alperes ki fogja fizetni a pénzt, nyugodtan írja alá a papírt. Annyira részleteiben nem olvasta el az iratot,régóta ismeri, 41 éve, amióta dolgozik, nem volt még olyan, hogy a leszállított termékek értékét ne fizették volna neki ki. Májusban arról nem volt szó, hogy beszámítással nem élhet az I. r. alperes felé. Azt nonszensznek tartja, hogy nem kapta meg a repce ellenértékét, és úgy fizessen a II. r. alperesnek, hogy nincs beszámításnak helye. Amikor elolvasta az engedményezési értesítőt, figyelmetlen volt. Egyénileg a beszámításról lemondás nem lett megtárgyalva.

...előadta, a II. r. alperes ügyvezetője kérte meg, írassa alá az engedményezésről szóló megállapodást a felperessel. ...aláíratta, majd azt bevitte az I. r. alperes tamási fiókjába. ...elolvasta az iratot. Nem tud róla, megjegyzése, észrevétele, kifogása az iratban foglaltakkal kapcsolatosan lett volna. Csak alá kellett íratnia. ... azt mondta, likviditási problémája van, de felperes ezt az iratot nyugodt szívvel aláírhatja, II. r. alperes vállalta, hogy a felperes és a bank felé fennálló tartozását meg fogja fizetni.

.... előadta, a II. r. alperes a felperessel szemben fennálló követelését faktorálta az I. r. alperes bank felé. Arra nem emlékezett, a II. r. alperes tett-e a felperes felé fizetési ígéretet. A kompenzálás mezőgazdasági területen bevett szokás volt, nem volt olyan szándék, hogy a kompenzálás, beszámítás lehetőségét kizárják. A kölcsönt a II. r. alperes az I. r. alperesnek visszafizette, de az a folyószámla szerződésre tudta be.

Az elsőfokú bíróság 2013. február 28-án kelt 21.G.41.566/2011/43. számú ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest 790.270 forint perköltség I. r. alperesnek megfizetésére.

Az ítélet indokolásában egyebek mellett tényként állapította meg a felperes és a II. r. alperes között a 2010. február 10-i szerződések létrejöttét, az alperesek közötti 2010. május 3-i engedményezési szerződés létrejöttét, az engedményezési értesítő (c) és (d) pontjának tartalmát. Az elsődleges kereseti kérelem tekintetében az engedményezési szerződés 3. számú mellékletét képező engedményezési értesítő, mint okirati bizonyíték alapján megállapította, a felperes az értesítőt, amely a záradék rész (c) és (d) pontjait is tartalmazta, ... ügyvezető útján szabályszerűen, cégszerűen aláírta, ezzel az abban foglaltakat tudomásul vette, magára nézve kötelezőnek ismerte el. Az I. r. alperes által készített engedményezési értesítőt a

felperes ügyvezetője ... vitte el. A felperes ügyvezetőjének lehetősége volt arra, az értesítő aláírását megelőzően azt elolvasa, a tartalmát megismerhesse, a saját akaratelhatározása folytán írta azt alá. A felperes ezért nem hivatkozhatott alappal arra, az abban foglalt nyilatkozatot nem tette meg, a nyilatkozat nem jött létre. Amennyiben pedig az ügyvezető az engedményezési értesítőt és annak záradék részét nem olvasta el, tartalmát esetlegesen teljes körűen nem ismerte meg, és így írta alá az okiratot, az a saját felróható magatartása, a felperes saját mulasztása volt, ez nem róható a másik fél terhére. Az ügyvezető maga hivatkozott arra a személyes meghallgatása során, figyelmetlen volt, részleteiben nem olvasta el az értesítőt. Mindezek alapján a nyilatkozat létre nem jött nem volt megállapítható.

A másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában arra az álláspontra helyezkedett, nem minősül a társadalomban általánosan elfogadott értékítélettel szembeni magatartásnak, egy cég - ügyvezetője útján - beszámítás vonatkozásában joglemondó nyilatkozatot tesz. A beszámítás jogáról való lemondás a célja, a tartalma és a joghatása miatt sem sérti a társadalomban általánosan elfogadott értékítéletet. tanú vallomása alapján megállapítható volt, egymásnak kölcsönös szolgáltatásokkal tartozó feleknél a szakmában bevett szokás, gyakorlat, a kötelezett a jogosulttal szemben fennálló követelését a tartozásába beszámítja. Azonban nem ütközik a jóerkölcsbe, az egyik üzleti partner követelés átruházása kapcsán ezen beszámítás jogáról lemond. A felperes nem bizonyította a perben, az I. r. alperes az erőfölényével visszaélve, tisztességtelenül íratta alá vele az engedményezési értesítőt. Rámutatott, az alperesek közötti engedményezési szerződés pedig az értesítő felperes általi aláírásának hiányában is létrejött volna. Az értesítő (d) pontja tehát nem ütközik a jóerkölcsbe.

A harmadlagos kereseti kérelem tekintetében rögzítette, a felperes az engedményezési értesítőben foglalt nyilatkozatot az I. r. alperes felé tette. A tévedés, megtévesztés körében a II. r. alperes nem minősült a Ptk. 210. § (1) és (4) bekezdésében foglaltak alapján másik félnek. A felperes legfeljebb arra hivatkozhatott, az I. r. alperes a II. r. alperes megtévesztéséről tudott, vagy tudnia kellett. A felperes ezt nem bizonyította, szabad akaratelhatározásából írta alá a 2010. május 3-i nyilatkozatot. Osztotta az I. r. alperes álláspontját, miszerint a szerződés megkötésekor nem volt lényeges körülmény, a II. r. alperes fizetési ígéretet tett a felperes felé.

Rámutatott arra is, érvényesített jog alapján nem képezte a perbeli jogvita tárgyát az, az alperesek közötti engedményezési szerződés alapján voltak-e teljesítések, ha igen, akkor miként. Kizárólag a kereseti kérelem keretei között kellett a jogvitát elbírálni, amelyet az engedményezési szerződés teljesítése nem érintett. Ezért az e körben tett felperesi bizonyítási indítvány alapján a bizonyítás további elrendelését, mint szükségtelent mellőzte.

Az ítélettel szemben felperes fellebbezett jogi képviselő útján. Elsődlegesen az ítélet keresete szerinti megváltoztatását, alperesek perköltségben marasztalását, másodsorban az ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítását kérte. A keresetében előadottak megismétlését követően az elsődleges kereseti kérelme vonatkozásában idézve ...

ügyvezető értesítő aláírása körében tett nyilatkozatát, s utalva annak tanú általi megerősítésére úgy vélte, ezen nyilatkozatokkal igazolást nyert, az akarata nem terjedt ki az engedményezési értesítő (d) pontjának elfogadására. Változatlanul hivatkozott arra, a (d) pontban foglalt nyilatkozat az azt aláíró II. r. alperessel és vele külön megtárgyalva nem volt, arra, mint lényeges körülményre I. r. alperes és senki a figyelmüket nem hívta fel, szerződési nyilatkozati akaratuk nem irányult a beszámítás kizárására, hiszen a becsületes, tisztességes üzletvitelhez tartozik, az egymással szembeni követelések összevezethetők. A beszámítás kizárására és annak jogkövetkezményeire vonatkozó feltételt mind I. r. alperessel, mind vele megfelelő módon közölni kellett volna, amennyiben a beszámítás kizáró feltétel egyértelműen kiviláglik, akkor a vonatkozó iratokat az ügyvezetője alá sem írta volna. A kifejezett figyelemfelhívás elmaradásának jogkövetkezményeit pedig a blankettát szerkesztő I. r. alperesnek kell viselnie. A fejlődő ítélkezési gyakorlat a bankok magatartása kapcsán a velük szemben álló, a szerződések tartalmába beleszólással nem rendelkező szerződő partnerek jognyilatkozatainál egyre inkább figyelembe veszi a szerződéshalakítástól való megfosztásukat, a jognyilatkozat tételhez szükséges tájékoztatás részleges vagy teljes hiányát. Az értesítő (d) pontjában foglalt nyilatkozat az akaratok találkozásának (egyező akarat) hiányában érvényesen létre sem jött, tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság ennek ellenkezőjét. Az elsőfokú bíróság nem tért ki azon körülmény megítélésére, az I. r. alperes által elmondottakhoz képest nem jelent meg az engedményezési értesítő tartalmának kialakításában a szerződéshalakító szabadsága, nem tartalmaz vagylagos lehetőséget sem az engedményezés értesítő a beszámítási lehetőség viszonylatában, figyelmét sem az esetleges súlyos hátrányos jogkövetkezményekre nem hívták fel, sem pedig azt nem közölték, az engedményezési értesítő a (d) pont elfogadása nélkül is aláírható lenne.

A másodlagos kereseti kérelem tekintetében sérelmezte, az elsőfokú bíróság a jóerkölcsbe ütközés vonatkozásában nem tárta fel, nem tette mérlegre azon hivatkozását, miszerint a joggal való visszaélés az olyan jogkikötés gyakorlása, amely kizárja ugyanazon felek között létrejött jogügylet tekintetében a beszámítást. A jog gyakorlása e körben a társadalmi rendeltetésével össze nem férő célra irányul, gyakorlása a jognak, mint általános rendező szabályrendszernek a céljával ellentétes, és a saját és minden vele hasonló helyzetbe kerülő szerződő fél törvényes érdekeinek jelentős sérelmét eredményezi. A II. r. alperes volt ügyvezetője tanúnyilatkozatában kifejezetten megerősítette, de a II. r. alperes sem mutatott fel olyan törvényes érdeket, amely felülmúrná a gazdasági élet azon szükségszerűségét, adott felek között létrejött jogügyletben mindkét félnek teljesítenie kell, e körben alkalmazva szükség szerint a beszámítás intézményét. Az elsőfokú bíróság tehát a másodlagos kereseti kérelmét is megalapozatlanul utasította el, ugyanakkor az indokolási kötelezettségét sem teljesítette.

A harmadlagos kereseti kérelem vonatkozásában állította, lényeges körülmény volt a II. r. alperes fizetési ígérete, továbbá beszámítást engedő, és többször megerősített írásbeli és szóbeli nyilatkozatai, amelyet ...tanú vallomásával meg is erősített, mivel az ígéretre tekintettel írta alá az érdeksérelméhez vezető engedményezési szerződést. Kifogásolta, az elsőfokú bíróság nem vetette össze a bizonyítékokat a vonatkozásban, a II. r. alperes írásbeli és szóbeli nyilatkozatai a

teljesítési képességet, hajlandóságot, majd a beszámítás megengedhetőségét illetően (amelyet egy esetben még I. r. alperes is elismert) kimerítik-e a megtévesztés fogalmát. Ez lényeges hiányossága az ítéletnek a harmadlagos kereseti kérelem megítélése körében. Hangsúlyozta, a bizonyítékok egyenkénti értékelését a bíróságnak el kell végezni, és ezen bizonyíték értékelésnek az ítéletben is meg kell jelenni, megfelelően alapos indokolás formájában is. Utalt arra is, az I. r. alperes nem helyezheti magát az engedményezési értesítőben részes feleken kívülre, és amennyiben a II. r. alperes megvalósította a megtévesztést, úgy az a teljes jogviszonyra kihatással lesz, a keresetében írtak szerint.

Hivatkozott arra is, az elsőfokú bíróság tényállást nem állapított meg, az ítéletben csak a felperesi és alperesi oldal álláspontját fejtette ki. Az egyes kereseti kérelmek vonatkozásában a rendkívül rövid indokolásból nem derül ki, a kérelmeket milyen jogszabály, milyen bizonyítékok összevetése alapján utasította el, illetve az, a bíróság által levont következtetéseket mely bizonyítékok alapján, milyen mérlegelési folyamat következményeként állapította meg.

Az I. r. alperes az ítélet helybenhagyását kérte helyes indokai alapján. A II. r. alperes fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A fellebbezés az alábbiakra tekintettel megalapozatlan.

A Ptk. 199. §-a szerint egyoldalú nyilatkozatból csak a jogszabályban megállapított esetekben keletkezik jogosultság a szolgáltatás követelésére. Az egyoldalú nyilatkozatokra főszabályként a szerződésre vonatkozó szabályok alkalmazandók.

A Ptk. 205. § (1) bekezdése szerint a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre.

A Ptk. 207. § (1) bekezdése szerint a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

A Ptk. 200. § (2) bekezdésének utolsó mondata szerint semmis a szerződés akkor is, ha nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközik.

A Ptk. 210. § (1) bekezdése szerint aki a szerződés megkötésekor valamely lényeges körülmény tekintetében tévedésben volt, a szerződési nyilatkozatát megtámadhatja, ha tévedését a másik fél okozta vagy felismerhette.

A (4) bekezdés kimondja azt is, akit a másik fél megtévesztéssel vett rá a szerződés megkötésére, a szerződési nyilatkozatot megtámadhatja. Ezt a szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a megtévesztés vagy fenyegetés harmadik személy részéről történt, és erről a másik fél tudott vagy tudnia kellett.

A Ptk. 328. § (1) bekezdése értelmében a jogosult követelését szerződéssel másra átruházhatja (engedményezés).

A (3) bekezdés szerint az engedményezésről a kötelezettet értesíteni kell, a kötelezett az értesítésig jogosult az engedményezőnek teljesíteni.

A Ptk. 329. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, a kötelezett az engedménnyel szemben érvényesítheti azokat a kifogásokat és beszámíthatja azokat az ellenköveteléseket is, amelyek az engedményezővel szemben az értesítéskor már fennállt jogalapon keletkeztek.

Az adott ügyben a II. r. alperes az I. r. alperessel kötött hitelszerződésből eredő fizetési kötelezettsége biztosítására kifejezetten biztosítéki céllal engedményezte a termeltetési szerződésből eredő, a felperessel szembeni követeléseit az I. r. alperesre. A felperes pedig az I. r. alperessel szemben tett egyoldalú nyilatkozatában mondott le arról, hogy a II. r. alperessel szemben fennálló vagy keletkező esetleges követeléseit tekintetében az I. r. alperes felé beszámítással éljen, vagy szavatossági kifogást támasszon, s vállalta a II. r. alperessel szembeni követelése egyéb módon rendezését.

Felperes keresetében elsődlegesen ezen nyilatkozata létre nem jöttének, másod-, harmadsorban érvénytelenségének megállapítását, valamint ennek jogkövetkezményeként alpereseknek a II. r. alperessel szembeni követelésének beszámítása tűrésére kötelezését kérte.

Az elsőfokú bíróság a felek előadásait, a perbeli adatokat helytállónan értékelve, mérlegelve a tényállást a kereset elbírálásához szükséges mértékben teljes körűen feltárta, a szükséges bizonyítást lefolytatva a releváns tényeket megállapította, és azokból minden tekintetben helytálló jogi következtetésre jutott.

A Fővárosi Ítéltábla osztotta az elsőfokú bíróság ítélet indokolásában kifejtett álláspontját.

A Fővárosi Ítéltábla mindenekelőtt rámutat, a kereset elbírálása szempontjából jelentősége van annak, a szerződéses kötelelem a követelések engedményezése folytán az alperesek között jött létre, a felperes ezen engedményezést megerősítő nyilatkozata az engedményezési szerződés létrejöttét nem érintette, csupán azzal a joghatással járt, ezt követően joghatályosan már csak az I. r. alperes felé teljesíthet. Az alperesek közötti engedményezési szerződéstől a felperes által az I. r. alperes

felé tett egyoldalú jognyilatkozat elkülönül. A jognyilatkozatba foglalt beszámításról való lemondás azonban csak akkor nem jelent jogosultságot az I. r. alperes részére, ha a felperes a Pp. 164. § (1) bekezdés szerint bizonyítja a joglemondó nyilatkozata létre nem jöttét, illetőleg érvénytelenségét.

Az elsőfokú bíróság a perbeli bizonyítékok, különösen ...felperesi ügyvezető személyes előadása, azzal összhangban lévő tanúnyilatkozata okszerű mérlegelésével helytállóan állapította meg, hogy a felperes akarata a nyilatkozat aláírására irányult, ezzel ellentétes perbeli adat - a felperes előadásán kívül - nem merült fel.

A Fővárosi Ítéltábla megítélése szerint is, a felperesi ügyvezető, miután erről tájékoztatta, tisztában volt a II. r. alperes pénzügyi problémáival, likviditási gondjaival, a hitelfelvétele kényszerűségével, ennek ismeretében kifejezetten saját akaratelhatározásából, a II. alperes hitelfelvételének segítése, előmozdítása érdekében tudatosan írta alá az engedményezési értesítőt. Az engedményezési értesítő sérelmezett felperesi nyilatkozatot is tartalmazó a)-e) pontja pedig az üzleti életben jártas, mezőgazdasági terményértékesítéssel már hosszú ideje foglalkozó, a beszámítás jogintézményével nyilvánvalóan tisztában lévő ügyvezető részére nem tartalmaztak olyan feltételt, kikötést, amelyre az I. r. alperesnek külön is fel kellett volna hívnia a figyelmet. Annak következményeit pedig, hogy képviselője figyelmetlenül olvasta el a nyilatkozatot, felperesnek kell viselnie.

A felperes egyébiránt a harmadlagos keresetében előadottakkal, azzal, hogy II. r. alperes fizetési ígéretével megtévesztette a nyilatkozat aláírásakor, maga cáfolja, hogy a nyilatkozat megtétele ne állt volna szándékában. A 2010. október 21-én kelt, II. r. alpereshez címzett levelével is arra hivatkozva támadta meg a beszámításról való joglemondó nyilatkozatát, hogy a II. r. alperes kifejezetten úgy nyilatkozott, a fizetőképessége nincs veszélyben.

A felperes tehát abban a tudatban, hiszemben, hogy a II. r. alperes mind neki, mind pedig az I. r. alperesnek teljesíteni fog, mondott le a beszámítás jogáról. Az adott tényállás mellett ezért a joglemondó nyilatkozatának létre nem jötte nem volt megállapítható.

Az elsőfokú bíróság helytálló álláspontra helyezkedett a nyilatkozat jóerkölcsbe ütköző voltából eredő semmissége tekintetében is, a Fővárosi Ítéltábla e körben is egyetértett a kifejtett indokolással.

A kialakult bírói értelmezés szerint a jóerkölcs - polgári jogi értelemben - a társadalom általános értékítéletét, az általánosan elvárható magatartás zsinórmértékét fejezi ki. A bírói gyakorlat a polgári jogviszonyokban az általánosan érvényesülő szerződéses szabadság ellenére nem fogadja el érvényesnek a szerződést, ha az nyilvánvalóan sérti az általánosan kialakult erkölcsi normákat, ebből következően egyoldalú nyilatkozat sem tekinthető érvényesnek, amennyiben a fenti kritériumoknak nem felel meg. Az elsőfokú bíróság helyesen ítélte meg, önmagában a beszámítás jogáról történt lemondás nem minősül jóerkölcsbe ütközőnek. Az adott ügyben ugyanis nem lehet elvonatkoztatni attól, az alperesek

közötti engedményezési szerződés biztosítéki célt szolgált, mely célt csakis a felperesi nyilatkozat tartalmával szolgálhatta. Az I. r. alperes ezen elvárása nem áll a közfelfogással ellentétben, ebből következően nem minősülhet jóerkölcsbe ütközőnek a felperes által tett, a hitelbiztosítékként szolgáló engedményezési szerződést megerősítő lemondó nyilatkozata sem. Ezt támasztja alá az is, felperes a II. r. alperessel szembeni követelése más módon történő érvényesítésétől nem volt elzárva. Az a körülmény pedig, hogy a II. r. alperes utóbb a vele szembeni kötelezettségét nem teljesítette, felszámolás alá került, szintén nem szolgálhat az ezt megelőzően tett felperesi nyilatkozat jóerkölcsbe ütközésének megállapítása alapjául.

Az elsőfokú bíróság a felperes érvelésével ellentétben helytálló álláspontra helyezkedett a nyilatkozat felperes megtévesztésére, tévedésében léteire alapított érvénytelensége vonatkozásában is.

Amint arra a Fővárosi Ítéltábla is rámutatott, a felperes a joglemondó nyilatkozatát az I. r. alperes felé tette meg, vele szemben mondott le a beszámítás jogáról, a kifogások érvényesíthetőségéről. Ugyanakkor arra hivatkozott, mindezt a II. r. alperes fizetési ígéretére tekintettel tette meg. A perben arra nem merült fel adat, hogy az I. r. alperes a vele szembeni nyilatkozattétel során a felperest megtévesztette volna, a felperes II. r. alperes általi megtévesztéséről tudott volna.

Az elsőfokú bíróság ilyen tényadatok mellett helytállóan foglalt állást a tekintetben, a felperes és az I. r. alperes viszonyában a II. r. alperes nem tekinthető félnek, a felperes ezért a II. r. alperes fizetést ígérő nyilatkozata alapján eredményesen nem támadhatja meg az I. r. alperessel szemben tett joglemondó nyilatkozatát.

Mindezek alapján az volt megállapítható, az elsőfokú bíróság az ügy érdemére kiható lényeges eljárási szabálysértés nélkül, megalapozottan utasította el a keresetet valamennyi kereseti kérelem tekintetében.

A kifejtettekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A Fővárosi Ítéltábla a Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján kötelezte az eredménytelenül fellebbező felperest az alperes 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3.§ (2) bekezdés b) pontja, (5) és (6) bekezdése, valamint 4/A.§-a alkalmazásával megállapított, a kifejtett jogi képviselői tevékenységgel arányos ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltsége megfizetésére.

Budapest, 2013. december 6.

. Rózsa Éva s.k.
a tanács elnöke

Dr. Rutkai Éva s.k.
előadó bíró

. Molnár József s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

Gesztesi Diana
írnok